

Sylwia Formela

Uniwersytet Gdański
jeanne4er@wp.pl

Rola biblioteki w przestrzeni miejskiej na przykładzie Biblioteki Manhattan w Gdańsku

Słowa kluczowe: biblioteki publiczne, mediateki, nowe formy usług

Abstrakt: W artykule został poruszony problem funkcji nowoczesnych bibliotek publicznych. Zwrócono uwagę na ich rolę oraz nowe zadania realizowane zgodnie z potrzebami społeczeństwa informacyjnego. Jako przykład omówiono Bibliotekę Manhattan – jedną z filii Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gdańsku, która kładzie nacisk na zaspokajanie potrzeb kulturalnych, informacyjnych i społecznych różnych grup odbiorców. Przedstawione zostały także wyniki badania ankietowego pokazującego postrzeganie roli mediateki przez jej użytkowników.

Keywords: public libraries, media centres, new forms of services

Abstract: The article addresses the problem of the functions of modern public libraries. Due attention has to be given to their role and new tasks carried out in accordance with the needs of the information society. These problems were discussed based on the example of the Manhattan Library (one of the branches of the Voivodeship and Municipal Public Library in Gdańsk), which emphasizes meeting the social, cultural and information needs of various audiences. The article presents the results of surveys which shows the perception of the role of the media library by its users.

Biblioteki rozwijają się, aby realizować potrzeby różnych grup użytkowników. Jedną z nich są osoby, które tego rozwoju oczekują, dla których istotna jest wiedza z zakresu szeroko pojętej kultury, sztuki, literatury czy muzyki. Świadomi użytkownicy mają wyrobione zdanie na temat form uczestniczenia w kulturze. Ci, którzy mają takie możliwości, lokalne placówki biblioteczne porównują do zagranicznych, starając się wpływać na wprowadzanie zmian usprawniających ich działalność. Takie zaangażowanie to efekt troski o prawidłowy rozwój miejsc, które mają służyć nie tylko upamiętnianiu minionych lat i osiągnięć, ale przede wszystkim budowaniu fundamentów dla rozwoju przyszłości.

Aktywność nowoczesnych bibliotek przejawia się w zróżnicowanej i atrakcyjnej ofercie kulturalnej oraz społecznej. Biblioteki coraz częściej traktowane są bowiem nie tylko jako centra wiedzy, ale również miejsca integracji i inkluzji społecznej [1; 5]. W tym kontekście ważna jest ich rola we wspieraniu integracji międzypokoleniowej oraz rozwijaniu kompetencji informacyjnych seniorów. Nikogo dziś już nie dziwi widok starszego pana obsługującego

drukarce czy starszej pani serfującej po Internecie. Niektórzy z nich właśnie w bibliotece nabyli te umiejętności. Liczne kursy (grupowe i indywidualne) prowadzone przez bibliotekarzy umożliwiają osiągnięcie pewnej sprawności w poruszaniu się w cyfrowym świecie. Dla części takich użytkowników to kolejny punkt w ich samorozwoju, zapoczątkowany m.in. w Uniwersytetach Trzeciego Wieku. Przyzwyczajeni do systematycznego zdobywania wiedzy, działają w przestrzeni publicznej swoich miast oraz udzielają się na gruncie samorządowym i kulturalnym. Zajęcia prowadzone przez starszych dla młodszych oraz przez młodszych dla starszych z każdym kolejnym przedsięwzięciem poszerzają zakres usług bibliotek. Ważne jest, by instytucje te nie były ośrodkami zastałymi, niereagującymi na zmieniające się trendy, mody i potrzeby. Z kolei zróżnicowanie zbiorów – zarówno pod kątem treści, jak i nośników – to atrakcyjne i zarazem konieczne rozwiązanie w pracy współczesnych bibliotek [2, s. 54].

Podobnie jest z działaniami obejmującymi dzieci w wieku przedszkolnym. Ich odwiedziny w bibliotekach to czas pierwszego kontaktu z dziedzictwem kulturowym, które zostanie im przedstawione szerzej w trakcie nauki szkolnej. Uczą się przez zabawę, korzystają z atrakcyjnych form bajek, mogą rozwijać swoje talenty, od plastycznych po muzyczne czy taneczne. Do ich dyspozycji są wykwalifikowani i otwarci pracownicy biblioteki, miejsca zabaw i integracji z rówieśnikami.

Bogata oferta zajęć w bibliotekach uzupełniana jest pomysłami stałych użytkowników. Nierzadko zdarza się, że aktywni albo już emerytowani nauczyciele i profesorowie podejmują się systematycznego prowadzenia spotkań Dyskusyjnych Klubów Książki czy Dyskusyjnych Klubów Filmowych, które integrują ludzi o podobnych zainteresowaniach, nierzadko aktywnych równocześnie na wielu innych polach kulturalnych. Dzięki sprawnemu przepływowi informacji istnieje szansa na powiększenie się grona zainteresowanych podobnymi działaniami. Tutaj zabrać głos może osoba w każdym wieku, o każdym zapleczu edukacyjnym i światopoglądzie.

Ciekawym rozwiązaniem, coraz częściej spotykanym w bibliotekach, mającym wpływ na aktywizację kulturalną osób w każdym wieku, są niewielkie stoiska zawierające informatory pobliskich oper, teatrów czy nawet kin i muzeów. Liczne plakaty informują o zbliżających się terminach wystaw, konkursów, wycieczek plenerowych, plebiscytów czy konferencji. Przyjście do biblioteki już od dawna nie ogranicza się do wypożyczenia książki czy czasopisma bądź skorzystania z darmowego Internetu, bowiem placówki te angażują się w wielokierunkowy rozwój kulturalny swoich klientów, często współpracując z innymi instytucjami kultury [zob. m.in. 1; 4]. Dogodna lokalizacja bibliotek stwarza okazję do częstych odwiedzin, czy to w ramach zakupów w centrum handlowym, czy zwykłego spaceru głównymi ulicami miasta. Coraz częściej to właśnie w bibliotekach organizowane są spotkania ze sławnymi ludźmi, wszelkiego rodzaju warsztaty, konferencje, seminaria, oryginalne wystawy i to nie tylko lokalnych artystów. Możliwość wolontariatu i pomocy przy organizowaniu różnych imprez może być doskonałym wstępem dla młodego człowieka do odkrywania tej placówki. Pozyskiwanie nowych czytelników buduje przynależność do tego miejsca, sprawia, że staje się ono ważną częścią codzienności, w której odwiedzający czują się swobodnie, która nie denerwuje a inspiruje i umożliwia poznanie świata oraz ludzi.

W dużych miastach biblioteki to przede wszystkim miejsca zaspokajania ciekawości kulturalnej. Tu, gdzie aktywność i natężenie zajęć kulturalnych mieszkańców jest zdecydowanie większe od tego w mniejszych miastach bądź na wsiach, a przede wszystkim odsetek ludzi wykształconych jest znacznie wyższy, o wiele częściej sięga się po książkę czy bilet do teatru, większa jest też różnorodność oferty bibliotek, która adresowana jest do różnych grup odbiorców. Dlatego o wiele łatwiej jest znaleźć odpowiednie miejsce do rozwijania swoich pasji czy dopiero ich odnalezienia.

Jednym z ciekawszych obiektów bibliotecznych jest Biblioteka Manhattan – filia Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Josepha Conrada Korzeniowskiego w Gdańsku. Jej oficjalne otwarcie nastąpiło 9 marca 2012 r. Budowa placówki trwała rok i pochłonęła 1 mln złotych. To pierwsza na Pomorzu mediateka, w pełni skomputeryzowany ośrodek dla mieszkańców Gdańska i okolic. Plany zakładały umiejscowienie nowej filii w Gdańskim Centrum Handlowym Manhattan (CGH Manhattan) zlokalizowanym we Wrzeszczu – centralnej dzielnicy Gdańska, i jednocześnie zlikwidowanie pięciu starszych filii – numer 1, 8, 21, 38 oraz Pracowni Komiksowej mieszczącej się na Suchaninie.

Biblioteka Manhattan znajduje się na drugim piętrze Centrum Handlowego Manhattan. Jej całkowita powierzchnia to 830 m². Placówkę wpisującą się w założenia projektu edukacyjno-społecznego GCH Manhattan „Rodzina w Manhattanie” usytuowano obok Gdańskiej Szkoły Artystycznej, Teatru Znak i Delikatesów Sztuki, mieszczących się także na poziomie drugim. Nie jest to lokalizacja przypadkowa. Centra handlowe już od dłuższego czasu zyskują opinię miejsc, w których znaczna część użytkowników spędza co najmniej kilka godzin dziennie. Z szerokim wachlarzem usług wychodzą bowiem naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców dużych i małych miast. Odpowiednio zaprojektowane biblioteki mogą ze swoją ofertą znakomicie wpisać się w tę przestrzeń, realizując przy tym postulaty rozwoju kulturalnego i społecznego.

Przy realizacji projektu Biblioteki Manhattan korzystano z wiedzy i umiejętności psychologów, bibliotekoznawców, socjologów oraz architektów z Norwegii i Stanów Zjednoczonych. Ten nowoczesny eksperyment to nowatorski pomysł, którego jednym z głównych celów jest promocja czytelnictwa na terenie Trójmiasta. Przestronne wnętrza w stonowanej kolorystyce przyciągają użytkowników w każdym wieku i o każdej porze. Stwarzają aurę przyjaznego dla ludzi otoczenia, neutralnego i zdającego się do nauki oraz zabawy.

W środku Biblioteka Manhattan podzielona jest na kilka stref. Są to: wypożyczalnia dla dorosłych, młodzieży i dzieci (udostępniająca ponad 70 tys. woluminów), wydzielona przezroczystą ścianą czytelnia, stanowisko z prasą, publiczny kącik multimedialny (pierwszy taki w Gdańsku, gromadzący ponad 4,2 tys. pozycji: muzykę, e-booki, audiobooki, filmy), pracownia komiksowa (z ponad 7 tys. tytułów), kącik dziecięcy (z zajęciami prowadzonymi przez specjalnie wyszkolone osoby) oraz strefa gier (gdzie dostępne są m.in. konsole). Oprócz tego wnętrze wyposażone jest w kilkanaście miejsc do pracy w odosobnieniu oraz komplet foteli i kanapę ze stolikiem. Ponadto udostępnione zostały: drukarka, ksero oraz Internet dla użytkowników, którzy przychodzą ze swoim sprzętem. Login i hasło do sieci bezprzewodowej otrzymuje się przy stanowisku bibliotekarzy. Dodatkowo znajdują się

tu także instrumenty muzyczne: gitara, perkusja i pianino elektroniczne, z których można korzystać na terenie placówki.

Biblioteka Manhattan otwarta jest przez sześć dni w tygodniu, od poniedziałku do soboty, w godzinach od 9 do 21. Użytkownikami biblioteki mogą być wszyscy mieszkańcy Pomorza i nie tylko. Warunkiem wypożyczenia zbiorów jest zakup za symboliczną złotówkę Karty do Kultury, który wiąże się z wpisaniem użytkownika do bazy danych. Dzięki uwzględnieniu poczty internetowej we wniosku rejestracyjnym informacje o zbliżającym się upływie terminu wypożyczonych pozycji wysyłane są na podany przez czytelnika adres mailowy. Oprócz tego każdy użytkownik ma dostęp do swojego konta, do którego może logować się przez stronę internetową placówki w zakładce „Konto czytelnika”.

Biblioteka Manhattan mieszcząca się przy al. Grunwaldzkiej 82 we Wrzeszczu to nowoczesny ośrodek kultury. Wykwalifikowana grupa pracowników odpowiedzialna jest za systematyczne podnoszenie standardów placówki. W swojej niemal dziesięcioletniej działalności Biblioteka Manhattan zorganizowała wiele przedsięwzięć z zakresu popularyzacji literatury, malarstwa, muzyki, kina, komiksu i wielu innych, które za każdym razem przyciągają licznych zainteresowanych.

Już w ciągu pierwszego roku funkcjonowania biblioteki odbyło się tu ponad trzynaście spotkań autorskich z twórcami książek, programów telewizyjnych, aktorami i publicystami. Ponadto co miesiąc przyjeżdżają artyści z całej Polski promujący swoje nowe publikacje. Wszystkie panele cieszą się dużym zainteresowaniem. Do grudnia 2014 r. zorganizowano ponad piętnaście spotkań autorskich i około jedenaście akcji promujących książki oraz albumy, również z wysoką frekwencją użytkowników biblioteki. Do końca maja 2015 r. miało miejsce dwanaście takich spotkań, a aktywność w tym obszarze jest cały czas kontynuowana¹.

Dodatkowa oferta Biblioteki Manhattan (uzupełniająca tradycyjne usługi związane z książką), dedykowana dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym jest rozłożona równomiernie na cały rok. Dla najmłodszych organizowane są warsztaty komiksowe, teatralne, logopedyczne, lekcje biblioteczne, zajęcia edukacyjne i rozwijające, gry rozpoznawczo-zapoznawcze, wspólne czytanie i poznawanie bajek, lektoraty językowe, zajęcia plastyczne, zajęcia teatralno-literackie, przedstawienia teatralne, bale przebierańców, zajęcia integracyjne z przedstawicielami fundacji dla dzieci, Dyskusyjny Klub Książki, konkursy recytatorskie i plastyczne. Działa również klub „Książeczka” oraz klub „Origami”. Organizowane są również zajęcia dla dzieci ze szkół specjalnych.

Dla młodzieży przygotowywane są przede wszystkim warsztaty komiksowe i plastyczne m.in. z ilustratorkami książek dziecięcych, ale także prezentacje multimedialne i filmowe, lekcje biblioteczne, klub szachowy, spotkania z grami planszowymi, spotkania speedcuberów (miłośników kostki Rubika), gry na konsoli Xbox, quizy internetowe czy warsztaty wyobraźni.

Dorośli korzystają z warsztatów wokalnno-dykcyjnych, pisarskich, paneli literackich, psychologicznych i artystycznych, prezentacji o tematyce sportowej, projekcji filmów, wywiadów i wykładów ze sławnymi ludźmi, lekcji bibliotecznych, otwartych konsultacji dla

¹ Wszelkie statystyki przedstawione w artykule zostały przekazane przez Bibliotekę Manhattan.

obcokrajowców, Małego Klubu Mam (spotkania edukacyjne dla rodziców), klubu szachowego, Dyskusyjnego Klubu Filmowego i Dyskusyjnego Klubu Książki oraz internetowych quizów. Z kolei seniorzy to przede wszystkim uczestnicy warsztatów komputerowych na różnych poziomach zaawansowania, warsztatów z obsługi katalogów, lekcji bibliotecznych, Dyskusyjnego Klubu Książki i Dyskusyjnego Klubu Filmowego.

Od 2014 r. do aktywności Biblioteki Manhattan doszły lektoraty języka angielskiego dla seniorów, sporadycznie organizowane warsztaty psychologiczne dla dzieci i młodzieży, warsztaty twórczego pisania dla dzieci i młodzieży, warsztaty z animacji w ramach projektu *Spotkania z twórczością komiksową i animacją*, lekcje języka włoskiego (Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek), projekcje bajek dla dzieci, Akademia Wolnego Czasu (warsztaty artystyczne dla dorosłych), *RozWRZESZCZANA Wiosna* (warsztaty projektowania miejskich tras i szlaków turystycznych), wprowadzenie do technik malarskich (warsztaty plastyczne dla dorosłych oraz Bałtycki Festiwal Komiksu), a także wiele innych projektów, które pojawiają się z każdym kolejnym rokiem funkcjonowania biblioteki.

Biblioteka Manhattan corocznie notuje duże zainteresowanie swoimi usługami oraz wiele odwiedzin w wypożyczalni i czytelnii. Przykładowo w 2013 r. w spotkaniach autorskich, warsztatach i innych zajęciach edukacyjnych oraz w Dyskusyjnym Klubie Książki wzięło udział prawie 14 400 uczestników. Rok później było to ponad 13 540 osób.

Ważnym przedsięwzięciem Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Josepha Conrada Korzeniowskiego w Gdańsku (WiMBP) było zrealizowanie projektu Karta do Kultury, który rozpoczął się oficjalnie na początku 2011 r., by w następnych latach zmienić nazwę na Metropolitarna Karta do Kultury [8]. Jego celem jest połączenie karty do bibliotek miejskich z rabatową kartą wstępu pozwalającą na korzystanie z placówek kulturalnych głównie na terenie Gdańska, nawet z pięćdziesięcioprocentową zniżką. Do końca 2012 r. Karta do Kultury obowiązywała już we wszystkich filiach WiMBP. Opłata za kartę wynosi 1 zł i można wyrobić ją w każdej placówce WiMBP w Gdańsku. Wystarczy potem uaktywnić ją w bazie danych pozostałych filii. Karta ma wymiary 8,5 x 5,4 cm i w całości zrobiona jest z plastiku, przypominając kartę płatniczą.

Do wspomnianych zniżek zaliczają się te do muzeów i na wystawy, do teatrów, oper, kin, księgarni, kawiarni i wielu innych interesujących obiektów [9]. Wśród partnerów wymienić można m.in.: Centrum Hewelianum, Europejskie Centrum Solidarności, EduPark Centrum Edukacji dla Dzieci i Młodzieży, Łącznię – Centrum Sztuki Współczesnej, Muzeum Historyczne Miasta Gdańska, Bałtycki Teatr Tańca, Gdański Teatr Szekspirowski, Operę Bałtycką, Teatr Gdynia Główna, Teatr Miejski im. Witolda Gombrowicza w Gdyni, Teatr Miniatura, Teatr Na Plaży, Teatr Wybrzeże, Kinoport, Instytut Kultury Miejskiej.

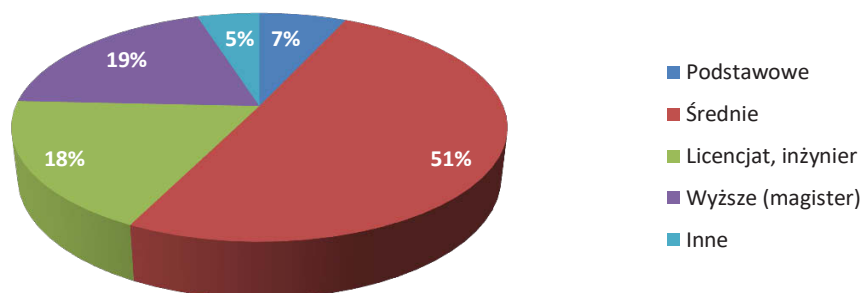
Podobne projekty uruchomiono w kilku większych miejscowościach w Polsce: w Słupsku („Z Biblioteką do Kultury” Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marii Dąbrowskiej), Wrocławiu (Program Partnerski „Obligacja Kulturalna”, w skrócie „OK” Miejskiej Biblioteki Publicznej) i w Bydgoszczy („ProKultura” Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bezy).

W celu zbadania opinii użytkowników Biblioteki Manhattan, związanych z funkcjami i zadaniami mediatek, 29 marca 2015 r. na terenie biblioteki została przeprowadzona ankieta. Kwestionariusz skierowany był do użytkowników w różnym wieku. Zawierał 22 pytania. Sondażem objęto 105 osób.

Pierwsza część ankiety zawierała metryczkę i dotyczyła wieku, płci oraz wykształcenia respondentów. Następane pytania związane były z funkcjami bibliotek, statusem ich użytkowników oraz kwestiami dodatkowymi, jak np. Karta do Kultury, strona internetowa biblioteki, czy sposób komunikowania się i przekazywania informacji o aktywności Biblioteki Manhattan, a także stanem wiedzy na temat bibliotek tradycyjnych i mediatek.

W ankiecie wzięły udział 63 kobiety (co stanowi 60% całości) oraz 42 mężczyzn. Spośród wszystkich ankietowanych najliczniejszą grupę tworzyły osoby w przedziale wiekowym 21-30 lat (40%). Osoby poniżej tego wieku (przedziały poniżej 15. roku życia włącznie i od 16. do 20. roku życia) stanowiły prawie 30% wszystkich respondentów, podobnie jak osoby powyżej tego wieku. Największą część badanych stanowiły osoby ze średnim wykształceniem (51%), potem absolwenci szkół wyższych II stopnia z tytułem magistra (19%), następnie absolwenci szkół wyższych I stopnia z tytułem licencjata bądź inżyniera (18%), 7% ankietowanych zadeklarowało wykształcenie podstawowe, a pozostałe 5% zaznaczyło rubrykę „inne” (rys. 1).

Rysunek 1. Wykształcenie respondentów

Źródło: opracowanie własne.

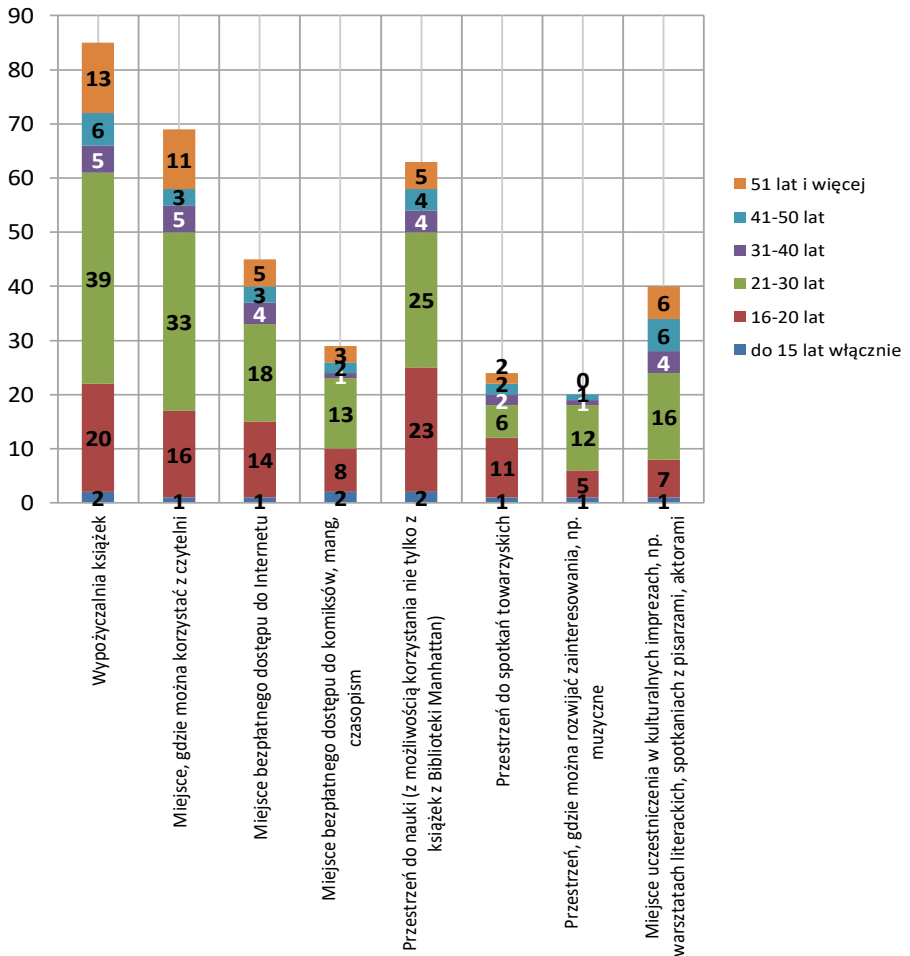
Jedno z pierwszych pytań dotyczyło postrzegania Biblioteki Manhattan przez respondentów i zakładało możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi. Jak odpowiedzieli ankietowani – Biblioteka Manhattan to przede wszystkim:

- wypożyczalnia książek – 85;
- miejsce, gdzie można korzystać z czytelni – 69;
- miejsce, gdzie można korzystać z darmowego Internetu – 45;
- miejsce bezpłatnego dostępu do komiksów, mang, czasopism – 29;
- przestrzeń do nauki (z możliwością korzystania nie tylko z książek z Biblioteki Manhattan) – 63;
- przestrzeń do spotkań towarzyskich – 24;
- przestrzeń, gdzie można rozwijać zainteresowania, np. muzyczne – 20;

- miejsce uczestniczenia w imprezach kulturalnych, np. w warsztatach literackich, spotkaniach z pisarzami, aktorami – 40.

Informacje te wraz z podziałem wiekowym respondentów zamieszczono na rysunku 2.

Rysunek 2. Postrzeganie Biblioteki Manhattan przez jej użytkowników

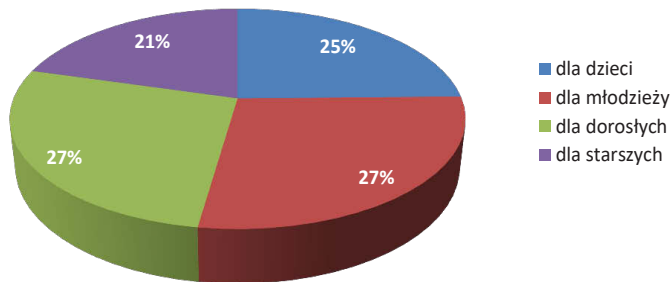

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z przedstawionych na wykresie danych, użytkownicy dostrzegają przede wszystkim tradycyjne funkcje biblioteki (związane głównie z wypożyczaniem materiałów i dostępem do Internetu). Duża liczba wskazań wśród respondentów w wieku 16-30 lat dotyczyła oferty poszerzonej o imprezy kulturalne, warsztaty oraz tworzenie w bibliotece atmosfery do spotkań towarzyskich.

W kolejnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wskazanie *Dla której grupy użytkowników Biblioteka Manhattan jest przyjaznym miejscem?* Tu również uwzględniono możliwość zakreślenia kilku odpowiedzi. Trzy spośród ankiet były wypełnione nieprawidłowo, dlatego pod uwagę zostały wzięte 102 odpowiedzi badanych. Nikt wśród poprawnie wypełniających ankietę nie wybrał ostatniej opcji – „nie mam zdania”. Uzyskane wyniki przedstawiają Bibliotekę Manhattan jako miejsce odpowiednie dla ludzi w każdym wieku, nie ma bowiem wyraźnej przewagi którejś z odpowiedzi, co zilustrowano na rys. 3.

Rysunek 3. Grupy wiekowe użytkowników Biblioteki Manhattan, dla których, zdaniem respondentów, najlepiej przygotowana jest oferta usługowa

Źródło: opracowanie własne.

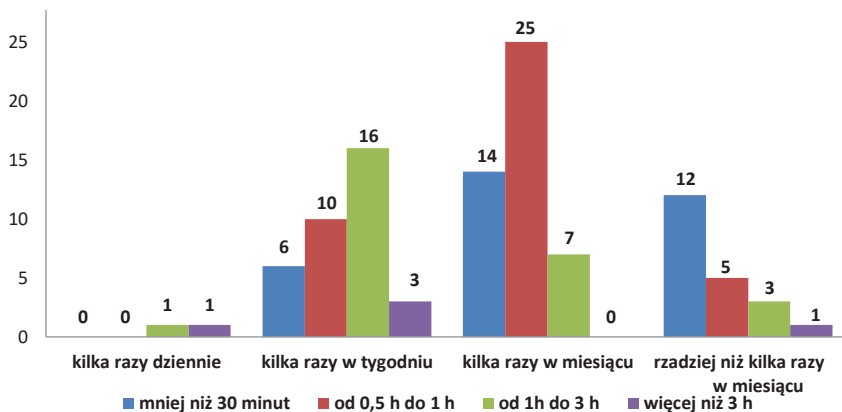
Kolejny zestaw pytań dotyczył zwyczajów użytkowników Biblioteki Manhattan – częstotliwości ich odwiedzin, długości odwiedzin, formy odwiedzin (odwiedziny grupowe bądź indywidualne), opinii na temat lokalizacji, ale także postrzegania Biblioteki Manhattan jako nowoczesnego ośrodka kulturalnego, czy też możliwości organizowania w bibliotece różnego rodzaju spotkań, np. warsztatów.

Na pytanie: *Czy uważa Pan/Pani Bibliotekę Manhattan za nowoczesny ośrodek kulturalny?*, zdecydowana większość (98%) ankietowanych odpowiedziała, że tak. To z pewnością pozytywny wynik dla badanej mediateki, który należałoby skontrolować ponownie w najbliższych latach. Badanie nie dało jednak tak samo jednoznacznego wyniku w kwestii lokalizacji, którą jest Centrum Handlowe Manhattan. 49% badanych w ogóle nie przywiązywało do tego faktu wagi, nie jest to więc kluczowy czynnik w wyborze tej placówki. Nie zaskakuje wynik na pytanie: *Czy zna Pan/Pani osoby, które w ogóle nie korzystają z usług bibliotek?* (nie tylko Biblioteki Manhattan). 62% respondentów przyznało, że zna wiele takich osób, co oznacza, że nowoczesne biblioteki mogą próbować poszerzać grupę odbiorców swoich usług o te właśnie osoby.

Ponad 57% ankietowanych zadeklarowało, że zazwyczaj przychodzi do Biblioteki Manhattan w pojedynkę. Wśród wszystkich grup wiekowych najwięcej osób zadeklarowało odwiedzanie Biblioteki Manhattan kilka razy w miesiącu (46 osób). Opcję kilka razy w tygodniu zaznaczyło 35 respondentów, rzadziej niż kilka razy w miesiącu – 21, a kilka razy dziennie – 2 osoby. Spośród ankietowanych, którzy przychodzą do Biblioteki Manhattan kilka razy w miesiącu, 25 osób (54%) spędza w niej od pół godziny do godziny, a 46% użytkowników Biblioteki Manhattan, odwiedzających ją kilka razy w tygodniu, zostaje w niej

od godziny do trzech godzin. Nie ma wyraźnej przewagi którejs z grup wiekowych w żadnej z kategorii. Wyniki szczegółowe przedstawiono na rysunku 4.

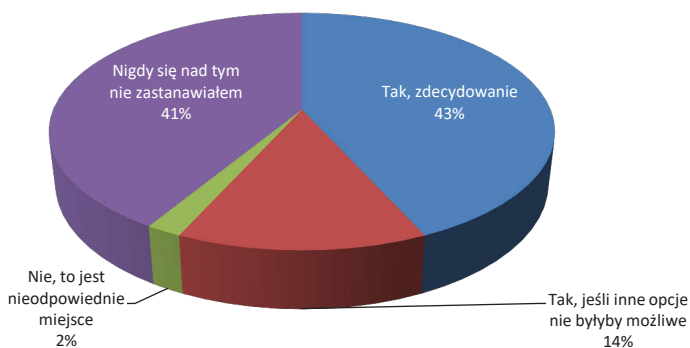
Rysunek 4. Częstotliwość i długość odwiedzin w Bibliotece Manhattan

Źródło: opracowanie własne.

Kolejne pytanie związane było z wyborem miejsca na organizację imprez. Gdyby zaistniała potrzeba przygotowania warsztatów np. retorycznych, literackich czy zawodowych, 43% ankieterów zdecydowanie zorganizowałoby je właśnie w Bibliotece Manhattan, 14% tylko jeśli inne opcje nie byłyby możliwe, dwie osoby przyznały, że nie byłoby to odpowiednie miejsce dla takich przedsięwzięć, a pozostałe 41% respondentów nigdy się nad tym nie zastanawiało (zob. rys. 5).

Rysunek 5. Organizowanie warsztatów w Bibliotece Manhattan

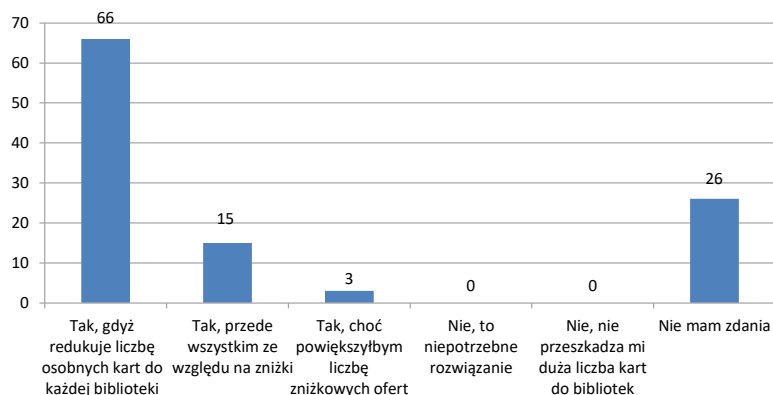

Źródło: opracowanie własne.

Następny zbiór pytań związany był z opinią ankieterów na temat dodatkowych kwestii, takich jak: walory Karty do Kultury i strony internetowej Biblioteki Manhattan, obecności ulotek informacyjnych oraz zasięgu informacji o aktywności biblioteki. Posiadanie Karty do Kultury zadeklarowało 85 respondentów, z tego 51 osób (60%) używało

jej nie tylko w Bibliotece Manhattan (rys. 6). Zdecydowana większość wszystkich badanych zwróciła uwagę przede wszystkim na uniwersalność Karty, a zatem i na jej poręczność w codziennym użytku. Ważną kwestią okazały się liczne zniżki do innych instytucji kultury, jednak zdaniem respondentów mogłyby one zostać powiększone o jeszcze kilka punktów.

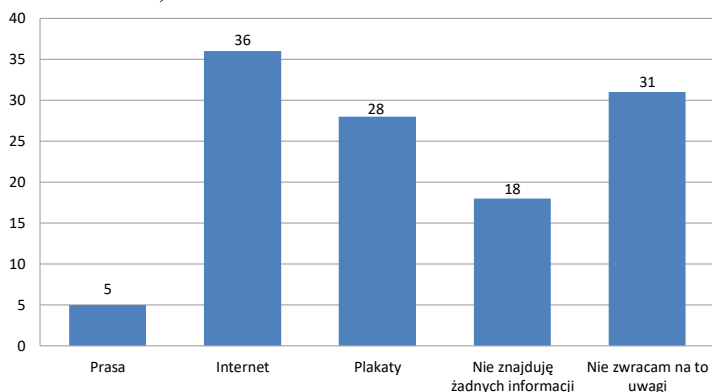
Rysunek 6. Czy Karta do Kultury to potrzebna usługa?

Źródło: opracowanie własne.

Badanie pokazało, że to Internet przoduje w informowaniu użytkowników o przedsięwzięciach Biblioteki Manhattan. Na drugim miejscu znalazły się plakaty. Atrakcyjność Internetu jako źródła informacji potwierdziły również opinie na temat strony internetowej Biblioteki Manhattan. W tej części ankiety pod uwagę zostały wzięte odpowiedzi 101 respondentów – 56% osób wchodzi na stronę Biblioteki i dla większości z nich (32 osoby) strona jest przejrzysta oraz szczegółowa; kilka osób wyraziło się o niej jako o chaotycznej, przez co ciężko jest cokolwiek na niej znaleźć. 34% spośród badanych przyznało, że z niej nie korzysta, a pozostałe 11 osób nie udzieliło odpowiedzi (rys. 7).

Rysunek 7. Źródła informacji na temat działalności Biblioteki Manhattan

Źródło: opracowanie własne.

Ostatnia grupa pytań miała na celu określenie stanu wiedzy na temat bibliotek tradycyjnych i mediatek w kontekście działalności Biblioteki Manhattan i innych tego typu ośrodków na terenie Polski. Na pytanie: *Czy słyszał Pan/Pani, że Biblioteka Manhattan jest pierwszą mediateką na Pomorzu?*, 66% osób odpowiedziało przecząco. Mimo to 68% badanych zauważa różnice między tradycyjną biblioteką a jej nowocześniejszym odpowiednikiem – mediateką (rys. 8). Na pytanie o to: *Czy przebywał Pan/Pani w innej mediatece na terenie Polski?*, zaledwie 8% ankietowanych odpowiedziało twierdząco. Padły następujące miejscowości: Poznań, Warszawa, Gdańsk, Olsztyn, Kraków, Bydgoszcz i Elbląg. 74% osób nigdy nie było w innej mediatece, a 18% nie było pewnych, czy nie było.

Rysunek 8. Czy mediateka różni się od tradycyjnej biblioteki?

Źródło: opracowanie własne.

Analizując wyniki badania oraz wypowiedzi czytelników, można wysnuć wnioski, że powoli zmienia się postrzeganie roli bibliotek, które nie są już uważane wyłącznie za miejsca udostępniania książek. Stają się one w świadomości użytkowników przestrzeniami do kreowania różnego rodzaju aktywności kulturalnej i dzielenia się tradycjami, ale również nowoczesnymi pomysłami i innowacyjnymi rozwiązaniami. Na stałe wpisują się w listę miejsc, w których organizowane mogą być różne imprezy kulturalne. Jednym z przejawów takiego procesu jest z pewnością nowa nazwa dla biblioteki – mediateka.

Obecność nowoczesnej mediateki w mieście, jakim jest Gdańsk, pozwala na efektywne realizowanie programów uczestnictwa w kulturze, m.in. w ramach projektu Karta do Kultury. Wysoka frekwencja odwiedzających Bibliotekę Manhattan w różnym wieku i z różnym wykształceniem, uczestników klubów, spotkań autorskich i innych przedsięwzięć, to pozytywny wynik na drodze podtrzymywania rozpowszechniania wiedzy i kultury w Polsce. W przyszłości warto byłoby się również zająć kwestią przepływu informacji na temat działalności Biblioteki Manhattan, jak również ewentualnymi projektami zapoczątkowanymi przez samych użytkowników.

Podsumowując, w ostatnich czasach biblioteki publiczne ulegają coraz częstszym przeobrażeniom, a zmiany w nich dokonywane realizowane są z coraz większym rozmachem. Pojawiają się różne koncepcje organizacji i rozwoju tych placówek [szerz. zob. 3]. Instytucje biblioteczne nierzadko przejmują obowiązki domów i centrów kultury. Są miejscami zaspokajania potrzeb związanych z samorozwojem, który jak nigdy wcześniej wyznacza standardy postaw nowoczesnego członka społeczeństwa. Tradycyjne biblioteki stają się mediatekami

przystosowanymi do oczekiwań czytelników w każdym wieku, zyskując często stałych i lojalnych użytkowników [szerz. zob. 7]. Ponadto coraz częściej zarządzane są przez osoby nieustannie podnoszące swoje kwalifikacje, które dbają o standardy oraz nowoczesny wizerunek instytucji kultury. I choć badania pokazują możliwość wystąpienia różnego rodzaju problemów o charakterze organizacyjnym w trakcie głębokich i skomplikowanych zmian [6], to jednak coraz częściej można odnotować śmiałe, a nawet spektakularne projekty. Biblioteki wtapiają się np. w architekturę nowoczesnej przestrzeni miejskiej (np. jako część centrum handlowego). Ich wnętrza zagospodarowywane są z maksymalną dbałością o różnorodne potrzeby użytkowników. Stają się „trzecim miejscem”, do którego z własnej woli idzie się po pracy w wolnej chwili. Bogata oferta jest systematycznie powiększana – dochodzą nowe przedsięwzięcia, ogólnopolskie czy lokalne akcje. Wykorzystywanie nowoczesnych rozwiązań technicznych i ich bezpłatne udostępnianie tworzy z kolei jedną z wielu nici porozumienia międzypokoleniowego.

Bibliografia

1. BUCK Andrzej, SIMONJETZ Monika, KOTLAREK Dawid. *Miejsce spotkań: biblioteka jako przestrzeń społeczna (na przykładzie województwa lubuskiego)*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2019. ISBN 978-83-65741-40-0.
2. JASIEWICZ Justyna. Nieco inny wysiłek. Czyli przyjazna biblioteka dla młodzieży? In PUGACEWICZ Iwona H., ZYBERT Elżbieta Barbara (red.). *Biblioteki, tożsamość, kultura*. Warszawa: Wydawnictwo SBP, 2013, s. 45-64. ISBN 978-83-61464-91-4.
3. WOJCIECHOWSKA Maja (red.). *Koncepcje organizacji bibliotek*. Gdańsk: Wydawnictwo Ateneum – Szkoły Wyższej, 2012. ISBN 978-83-61079-16-3.
4. WOJCIECHOWSKA Maja, CYRKLAFF-GORCZYCA Magdalena (red.). *Mobilnie, interaktywnie, kompetentnie. Usługi, media i technologie informacyjno-komunikacyjne w nowoczesnej bibliotece*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2019. ISBN 978-83-65741-42-4.
5. WOJCIECHOWSKA Maja. Czy bibliotekarze mogą budować sieci społecznego zaangażowania? Wyniki badania postaw personelu bibliotecznego. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia*. 2021, nr 19, s. 728-750. ISSN 2081-1861.
6. WOJCIECHOWSKA Maja. Metody pokonywania oporu wobec zmian i innowacji przeprowadzanych w bibliotekach. *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* [Dokument elektroniczny]. 2006, nr 4. Tryb dostępu: <http://www.ebib.info/2006/74/wojciechowska.php>. Stan z dnia 10.05.2021.
7. WOJCIECHOWSKA Maja. Zjawisko lojalności wśród klientów bibliotek. *Bibliotheca Nostra*, 2010, nr 1, s. 84-96. ISSN 1734-6576.
8. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gdańsku. *Metropolitalna Karta do Kultury* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: www.wbpg.org.pl/tresc/metropolitalna-karta-do-kultury. Stan z dnia 10.05.2021.
9. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gdańsku. *Zniżki z Kartą do Kultury / Partnerzy* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.wbpg.org.pl/tresc/zniżki-z-kartą-do-kultury-partnerzy>. Stan z dnia 10.05.2021.